

نام مدرسه: فرزندگان ۲

عنوان پژوهش: کوه دماوند

پژوهشگر: آتنا صابری

استاد راهنما: سرکار خانم صبا رحیم پور



سورة الاحقاف



اطلاعات نویسنده: آتنا صابری دانش آموز کلاس هفتم در
دبیرستان متوسطه اول فرزندگان ۲

موضوع انتخابی: کوه دماوند در بخش مرکزی رشته کوه البرز در جنوب دریای مازندران جای دارد. از دیدگاه تقسیمات کشوری، این قله در بخش لاریجان شهرستان آمل در استان مازندران قرار گرفته است. این کوه در سیزدهم تیرماه سال ۱۳۸۷ به عنوان نخستین اثر طبیعی ایران در فهرست آثار ملی ثبت شد.

چکیده تحقیق

کوه دماوند در بخش مرکزی رشته کوه البرز در جنوب دریای مازندران جای دارد. از دیدگاه تقسیمات کشوری، این قله در بخش لاریجان شهرستان آمل در استان مازندران قرار گرفته است. این کوه در سیزدهم تیرماه سال ۱۳۸۷ به عنوان نخستین اثر طبیعی ایران در فهرست آثار ملی ثبت شد. همچنین، قله دماوند از سال ۱۳۸۱ به عنوان اثر طبیعی ملی در شمار مناطق چهارگانه ارزشمند از نظر حفاظت محیط زیست قرار گرفته است. کوه دماوند برای ایرانیان نماد عظمت و شکوه بوده و از دیرباز در ادبیات و تاریخ کشور نقش پررنگی داشته است و در افسانه‌های پارسی همواره از این کوه یاد شده است.

فهرست مطالب

پیشگفتار یا مقدمه..... ۶

مشاهده علمی..... ۷

اهداف تحقیق..... ۹

روش جمع آوری اطلاعات..... ۱۱

متن تحقیق و اصل موضوع..... ۱۳

جمع بندی و نتیجه گیری..... ۲۴

پیشنهاد..... ۲۵

فهرست منابع و مآخذ..... ۲۶

پیشگفتار یا مقدمه

من در یک روز به سفری رفته بودم و در مسیر به کوه‌پایه های کوه دماوند نیز رفتم. در آن روز من برخی از گیاهان دماوند را دیدم همچنین به دلیل علاقه به کوه های آتشفشانی ایران به خصوص کوه دماوند کنجاو شدم تا بیشتر درباره بلندترین کوه ایران بدانم.

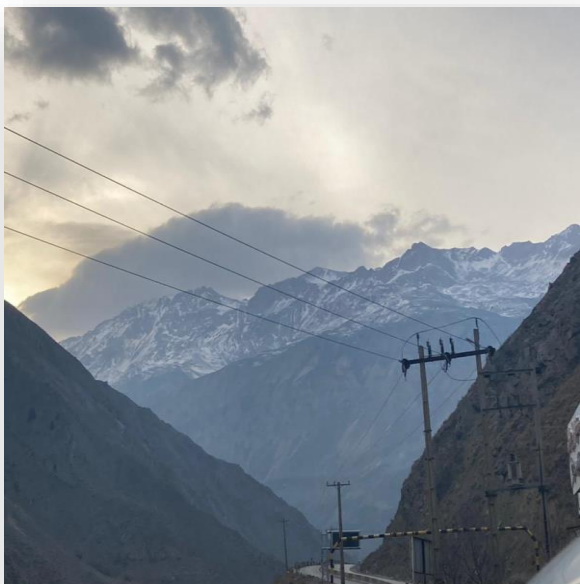
مشاهده علمی



دلیل جالب بودن این صحنه برای من این بود که حجم برفی که بر روی کوه دماوند نشسته بود نسبت به اینکه برف هفته قبل از گرفتن این عکس آمده بود زیاد بود.



دلیل جالب بودن این صحنه برای من این بود که حجم زیادی مه جلوی کوه دماوند را گرفته بود و فقط بخشی از کوه دماوند مشخص بود.



دلیل جالب بودن این عکس ها برای من این بود که در یک سری از مناطق حجم برفی که روی کوه نشسته بود بیشتر بود و در یک سری از مناطق کمتر حتی در برخی از مناطق برفی روی کوه نبود



اهداف تحقیق

سوال: دماوند در کدام استان قرار دارد؟

فرضیه: در استان مازندران.

پاسخ: دماوند از نظر تقسیمات کشوری در بخش لاریجان شهرستان آمل در استان مازندران قرار گرفته است.

سوال: نام های دیگر دماوند چیست؟

فرضیه: دماوند و دمباوند.

پاسخ: نام دماوند به دو صورت دماوند و دنباوند ثبت شده است.

سوال: آیا دماوند آتشفشان فعال است؟

فرضیه: دماوند آتشفشانی نیمه فعال است.

پاسخ: دماوند یک کوه آتشفشانی مطبق و نیمه فعال است. وجود چندین چشمه گوگردی و چشمه های آب گرم از شواهد نیمه فعال بودن این آتشفشان است. برخی اعتقاد دارند که دماوند آتشفشانی نیست. اما برخی دیگر معتقد هستند که آتشفشان دماوند فعال است و خروج گاز و چشمه های آب گرم، علامت فعال بودن آن است.

سوال: روز ملی دماوند چه تاریخی است؟

فرضیه: ۱۳ آبان.

پاسخ: روز ملی دماوند همزمان با تیرگان در مازندران با نام تیرماه سیزده شو در شب سیزدهم آبان ماه برگزار می شود.

سوال: آیا می توانیم کوه دماوند را شبیه سازی کنیم؟

فرضیه: بله با یک ماکت و یک آزمایش.

پاسخ: بله، برای این کار باید ماکتی شبیه به کوه دماوند درست کنیم و آزمایش شبیه سازی کوه آتشفشانی را انجام دهیم.

روش جمع آوری اطلاعات

مشاهده کوه دماوند از نزدیک و عکاسی از آن. تحقیق درباره کوه دماوند در اینترنت.
ساخت ماکت شبیه سازی شده کوه دماوند.

شرح آزمایش شبیه سازی کوه دماوند:

مواد لازم: چوب کبریت، روزنامه، مقوا کارتن، چسب چوب، چسب حرارتی یا چسب ۱۲۳، رنگ، جوش شیرین، سرکه، رنگ خوراکی، لیوان یک بار مصرف، آب

۱- برای ساخت ماکت اول باید بخش چوب کبریت را که گوگرد دارد ببریم.

۲- مقوا کارتن را به صورت مربع می بریم.

۳- چوب کبریت ها را به صورت مخروطی با چسب حرارتی یا چسب ۱۲۳ می چسبانیم.

۴- روزنامه را تکه تکه می کنیم و به چسب چوب آغشته می کنیم.

۵- روزنامه ها را به چوب کبریت ها می چسبانیم و صبر می کنیم تا خشک شود.

۶- لیوان را می بریم و در سر کوه قرار می دهیم و چسب می زنیم.

۷- با رنگ قهوه ای کوه را رنگ می کنیم.

۸- حال نوبت آزمایش است. اول جوش شیرین را در لیوان می ریزیم. سپس در لیوانی دیگر نارنجی و آب را مخلوط می کنیم. سپس مقداری آب رنگی به جوش

شیرین اضافه می کنیم. سپس سرکه را به مخلوط اضافه می کنیم و آتشفشان فوران می کند.

متن تحقیق و اصل موضوع

کوه دماوند کجاست؟

قله دماوند، مرتفع‌ترین قله آتشفشانی در ایران و خاورمیانه است که در شمال کشور قرار دارد. دماوند از نظر تقسیمات کشوری در بخش لاریجان شهرستان آمل در استان مازندران قرار گرفته است و در روزهای آفتابی و صاف می‌توان از تهران، ورامین، قم و دریای مازندران این قله زیبا را مشاهده کرد.

مسیر دسترسی

قله زیبای دماوند از شهرهای تهران، قم و ورامین قابل رویت است؛ اما بهتر است برای صعود به آن باید به تهران یا شهر دماوند سفر کنید. مسیرهای اصلی صعود به قله در چهار جبهه مشخص می‌شوند. هر چند که اغلب مسیرها دارای جان پناه هستند، اما بهتر است حتما گروهی راه بلد را برای کوهنوردی انتخاب کنید. جبهه جنوبی که از سمت جنوب شرقی کوه دماوند آغاز می‌شود رایج‌ترین مسیر صعود است. آبشار یخی دماوند در مسیر این جبهه قرار دارد. امروزه جان‌پناه برای کوهنوردان در مسیرهای مختلف صعود به قله ساخته شده که در تعدادی از آنها امکان اقامت شبانه وجود دارد.

ارتفاع دماوند

دماوند را در رده دوازدهم بلندترین قله‌های دنیا از نظر ارتفاع نسبی قرار می‌دهد. پایگاه ملی داده‌های علوم زمین ایران و وبگاه رصدخانه زمین ناسا، ارتفاع ۵۶۷۰ متر و ۵۶۷۱ متر را نیز برای قله این کوه ذکر کرده‌اند.

آب و هوای دماوند

فشار هوا در قله دماوند نصف فشار هوا در سطح دریا است. کمینه دمای هوا در ارتفاعات دماوند تا ۶۰ درجه زیر صفر (در زمستان) و تا دو درجه زیر صفر (در تابستان) پایین می‌آید. میانگین بارندگی در ارتفاعات دماوند ۱۴۰۰ میلی‌متر در سال بوده و بارش در ارتفاعات معمولاً به صورت برف است.

کوه دماوند در تاریخ

آشوریان کوه دماوند را کان سنگ لاجورد می‌انگاشتند. در زمان تاخت و تاز آشوری‌ها به فلات ایران این کوه بخشی از حدود مادها شمرده می‌شد و در متن‌های آشوری هم بدان اشاره شده است. دیاکونوف، سنت گذاردن پیکر مردگان در کوه‌ها را آیین مغانی می‌انگارد که در دامنه دماوند می‌زیستند و آیین خود را به دیگر جاهای ایران پراکندند. در دامنه دماوند تعداد زیادی گور پیش از تاریخ وجود دارد. در سده هشتم میلادی در پای کوه دماوند دژی بوده است که موبدی زرتشتی به نام مس‌مغان و پیروانش در آن می‌زیستند و این دژ به فرمان المهدی خلیفه عباسی ویران شده و مس‌مغان نیز کشته شد. در دوران سلطنت پهلوی و در دوره‌های مختلفی از تاریخ ایران از نقش کوه دماوند و خورشید در حال تابش از پشت آن به عنوان نماد ایران زمین بهره می‌بردند.

نام و ریشه شناسی

نام دماوند به دو صورت دماوند و دنباوند ثبت شده است. در مورد دلیل نام‌گذاری دماوند در فرهنگ معین آمده است: دم (دمه، بخار) + آوند = دماوند؛ دارای دمه و دود و بخار (آتشفشان).

آبشار قله دماوند

در جبهه جنوبی کوه دماوند آبشاری یخزده وجود دارد که در جهان منحصر به فرد است. بلندی آن ۷ متر و قطر آن ۳ متر است و یخ آن هیچ‌گاه ذوب نمی‌شود. در فصل تابستان، هر روز بر اثر تابش آفتاب در حدود ظهر و یک ساعت بعد از ظهر، دمای هوا به بالای صفر می‌رسد و به دنبال آن آب بسیار کمی جاری می‌شود و در حدود ۴ بعد از ظهر، دمای هوا به زیر صفر می‌رسد و یخ ذوب شده دوباره منجمد می‌شود؛ به این ترتیب آبشاری یخی پدید می‌آید که همواره یخزده است. در بالای این آبشار گودالی وجود دارد که در تمام طول سال پوشیده از برف است. آبشار یخی کوه دماوند با قرار داشتن در ارتفاع ۵۱۰۰ متری، از نظر ارتفاع از سطح دریا مرتفع ترین آبشار در خاورمیانه است.

یخچال قله دماوند

یخچال‌های طبیعی معروف کوه دماوند به شرح ذیل هستند:

- ۱- یخچال سیوله (جبهه شمالی)
- ۲- یخچال دره یخار (شمال شرقی)
- ۳- یخچال دویی سل (جبهه شمالی)
- ۴- یخچال عروسک‌ها (جبهه شمالی)
- ۵- یخچال خورتاب سر
- ۶- یخچال شمال غربی
- ۷- یخچال غربی

آتشفشان دماوند

دماوند یک کوه آتشفشانی مطبق و نیمه‌فعال است که در دوران چهارم زمین‌شناسی موسوم به دوران هولوسین تشکیل شده و عمر آن با استفاده از روش کربن ۱۴ حداقل ۳۸,۵۰۰ سال تخمین زده شده است. وجود چندین چشمه گوگردی و چشمه‌های آب گرم از شواهد نیمه فعال بودن این آتشفشان است. بیشترین و عمده‌ترین فعالیت آتشفشانی این کوه که باعث شکل‌گیری آن شده، در حدود ۱۰,۰۰۰ سال قبل روی داده است. قطر دهانه این آتشفشان در حدود ۴۰۰ متر است که دریاچه‌ای از یخ آن را پوشانده است.

برخی اعتقاد دارند که دماوند آتشفشانی نیست. اما برخی دیگر معتقد هستند که آتشفشان دماوند فعال است و خروج گاز و چشمه‌های آب‌گرم، علامت فعال بودن آن است. دکتر مهدی زارع از متخصصانی است که اعتقاد دارد دماوند یک کوه آتشفشانی فعال است.

پوشش گیاهی و جانوری کوه دماوند

پوشش گیاهی این منطقه غنی است؛ به‌گونه‌ای که از بسیاری گیاهان دارویی این منطقه در کتاب‌های معتبر گیاه‌شناسی یاد شده است. در ارتفاعات مختلف کوه دماوند، گیاهان فراوان و گوناگونی می‌روید که برخی از آنها فقط در یک ارتفاع خاصی دیده می‌شود. گیاهان این منطقه که به اسم دماوند نام‌گذاری شده‌اند، عبارت‌اند از: کلاه میرحسن دماوندی، کزل دماوندی، بومادران دماوندی، پیرگیاه دماوندی، ریش قوش دماوندی، فراموشم مکن دماوندی، زنگوله‌ای دماوندی، کتانی دماوندی و ماشک دماوندی.

برخی از انواع بته‌های خاردار دماوند عبارت‌اند از: کلاه میر حسن دماوندی، خارپشتی، گونه‌های هزار خار (مانند گون)، و بسیاری از انواع دیگر در دامنه‌های دماوند وجود دارد.

برخی دیگر از گونه‌های گیاهی دماوند عبارت‌اند از: کاج آلپ، اسپرس کوهی نیمه کروی، گون، یاسمن صخره‌ای، ازمکی کوهسری، پیربهار دنايي، شبدر شاه بلوطی، ترشک کوهسری، دغدغک البرزی، پلاخور بوته‌ای، گالش انگور، تیره گل، نسترن وحشی، قفقازی، رز گردآلود، گز، علف بره، چمن آراتی، چمن گندمی آسیای مرکزی، جاروی علفی بامی، علف قرمز، جو چمنزار، ملیکای بی زبانک، علف صورتی، چاودار هراتی، شبه یولاف شکننده، ریش سنبل، خشخاش طناز، شکر تیغال و شکر تیغال مشهدی، چون جاشیر، سریش و در جاهای مرطوب زبان طلا، پیرسنبل، قدومه پرشاخه، جعفری فرنگی معطر، بادرنجبویه دنايي، خاکشیر تلخ کوتوله، گل بی مرگ طلايي، پنجه برگ نقره گون، آزاد بری، پنجه برگ همدانی، دنايي، سنبل ارغوانی و مینای پرکپه برگ نقره‌ای.





گیاه فراموشدمان دماوندی



گیاه ای رنگوله دماوندی



گیاه کتانی دماوندی

Abadis Dictionary



گیا اسپرس کوهی بنفشه کزوی



گیاه هزار خار



گیاه کتون



گیاه یاسمن صخره ای



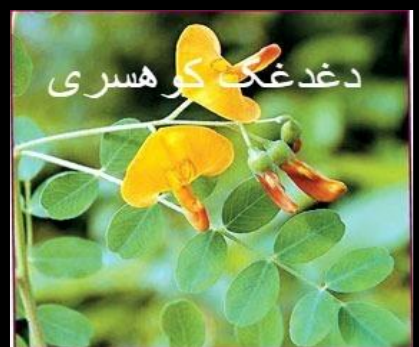
گیاه ماشنگ دماوندی



گیاه از مکی کوهسری



گیاه پیر بهار دناایی



دغدغک کوهسری



ککنس انگور

DELGARM.COM



نیره گل



نسترن وحشی



دامنه کوه دماوند در ارتفاع ۲۰۰۰ تا ۳۵۰۰ متری کاملاً پوشیده از شقایق است. این شقایق منحصر به فرد در دنیا شناخته شده و با نام شقایق لار و رینه در کتاب‌های معتبر گیاه‌شناسی جهان به ثبت رسیده است. همچنین این منطقه از لحاظ مرتع و چراگاه بسیار غنی است؛ حتی در ارتفاعات بلند دماوند نیز (زیر چهار هزار متر) از این بابت فقر چندانی وجود ندارد؛ ولی متأسفانه چرای بیش از حد دام‌ها، معدن کاوی و جاده‌کشی این شکوه بی‌نظیر را در معرض آسیب‌های جدی قرار داده است. ارتفاع ۲۰۰۰ تا ۳۵۰۰ متری دامنه‌ی این کوه استوار در فصل بهار با فرشی از شقایق پوشیده می‌شود که متأسفانه این دشت نیز در معرض خطر جدی زباله‌های تولیدی توسط بازدیدکنندگان است.



این منطقه به دلیل موقعیت ویژه آن که از شمال به جنگل و از جنوب به کوه‌های هم‌مرز کویر مشرف است، میزبان انواع مختلفی از جانوران است.

جانوران شکارچی چهارپا مثل روباه، شغال، سگ و گرگ در پیرامون دماوند پراکنده‌اند. این جانوران تا ارتفاع ۴۰۰۰ متری کوه دماوند هم دیده می‌شود. خرس‌ها هم در این منطقه زندگی می‌کنند، اما بیشتر در غرب و شمال دیده می‌شوند و از ارتفاعات بلند دوری می‌کنند.

جانوران گیاه‌خوار مانند کل، میش، آهو، گراز، خرگوش هم در دماوند یافت می‌شود. به جز حیوانات گراز و خرگوش که در دشت‌های کوهپایه‌ای کوه دماوند زندگی می‌کنند، دیگر جانوران فصل‌های گرم را در ارتفاعات سپری کرده و با سرد شدن هوا به مرور ارتفاع کم می‌کنند. این جانوران تا ۵۰۰۰ متری هم بالا می‌روند.



از پرندگان شکارچی همچون عقاب طلایی، جغد و خفاش را می‌توان نام برد. دیگر پرندگان این منطقه تیهو، کبک، سینه سیاه و طوطی دارکوب هستند.

تقریباً پنج نوع مار، انواع عقرب، بزمجه، انواع خانواده موش‌ها و گورکن در این منطقه دیده می‌شود. بیشتر گزنده‌های این محدوده سم مهلکی ندارند؛ حتی نیش خطرناک‌ترین خزنده‌ها نیز تا چند ساعت پس از گزش قابل درمان است. در کوه دماوند، گزندگان در ارتفاعات بالاتر از ۴۰۰۰ متر بسیار کم به چشم می‌خورند.





جایگاه کوه دماوند در میراث طبیعی ایران

قله دماوند در فرهنگ کشور ایران مظهر پایداری، استواری و یک نماد ملی است و به عنوان یک اثر ملی ثبت شده و به روش‌های گوناگون از آن به عنوان یک نماد ملی یاد می‌شود. کوه دماوند در سی‌ام تیرماه سال ۱۳۸۷ به عنوان نخستین اثر طبیعی ایران در قالب میراث طبیعی ایران در فهرست آثار ملی ایران ثبت شد.

ثبت قله دماوند به عنوان اثر طبیعی ملی

اثر طبیعی ملی قله دماوند با مساحتی بالغ بر ۲۹۵۰ هکتار در سال ۱۳۸۱ طی مصوبه شماره ۲۲۱ مورخ ۸۱/۳/۲۱ شورای عالی محیط زیست به مجموعه مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست پیوسته است. این اثر با ۳,۹۷۶,۱۱۳ تا ۳,۹۸۲,۱۵۰ عرض جغرافیایی و ۵۹۶,۷۶۲ تا ۶۰۳,۵۹۷ طول جغرافیایی در شمال شرق تهران و در استان مازندران واقع شده است. از گونه‌های مهم گیاهی آن می‌توان از بومادران، پیر گیاه دماوندی، اسپرس کوهی و گون نام برد. استفاده بیش

از حد از ظرفیت قابل تحمل محیط و همچنین بهره‌برداری پوکه معدنی در اطراف این اثر طبیعی ملی، از مهم‌ترین عوامل تهدیدکننده در تخریب آن به شمار می‌آید.

روز ملی دماوند

روز ملی دماوند هم‌زمان با تیرگان در مازندران با نام تیرماه سیزده شو در شب سیزدهم آبان‌ماه برگزار می‌شود. انجمن کوهنوردان ایران هر ساله این جشن را در روز سیزدهم تیر در دامنه‌های قله دماوند در شهر رینه لاریجان شهرستان آمل برگزار می‌کنند. این جشن به ثبت ملی نیز رسیده است.

تصویر روی اسکناس

در صد سال گذشته تصویر کوه دماوند بارها روی یا پشت اسکناس‌های رسمی منتشره ایران به چاپ رسیده است.

جمع بندی و نتیجه گیری

با توجه به موارد اعلام شده در مورد قله دماوند به این نتیجه می رسیم که قله دماوند بلندترین قله ایران و خاورمیانه و دوازدهمین قله بلند جهان است و این قله عظیم در استان مازندران واقع شده که دارای تنوع گیاهی جانوری فراوان است؛ و همچنین مکانی برای کوهنوردی و طبیعت گردی برای همه اقشار می باشد.

پیشنهاد

با توجه به موارد اعلام شده پیشنهاد اینجانب این است که باید در نگهداری پاسداری از این طبیعت بزرگ تمام شرایط برای حفظ آن را به همگان آموزش داده تا در استفاده از این طبیعت خدادادی نهایت بهره مندی از منابع طبیعی آن دقت نموده و همچنین برای حفظ محیط زیست و زیستگاه حیوانات و گیاهان بکوشیم.

فهرست منابع و مآخذ

سایت کجارو